

66

UCHWAŁA KOMITETU OBRONY KRAJU

z dnia 21 lutego 1990 r.

w sprawie doktryny obronnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Na podstawie art. 5 ust. 2 pkt 1 i art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. z 1988 r. Nr 30, poz. 207 oraz z 1989 r. Nr 20, poz. 104, Nr 29, poz. 154 i Nr 34, poz. 178) Komitet Obrony Kraju uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Doktrynę obronną Rzeczypospolitej Polskiej”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. „Doktryna obronna Rzeczypospolitej Polskiej” wytycza generalne kierunki polityki obronnej, obowiązujące organy państwowe, podmioty gospodarcze, organizacje społeczne i zawodowe oraz każdego obywatela.

§ 3. Niniejsza uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. „Doktryna obronna Rzeczypospolitej Polskiej” podlega również podaniu do publicznej wiadomości w inny sposób.

§ 4. Traci moc uchwała nr 03/85 Komitetu Obrony Kraju z dnia 29 czerwca 1985 r. w sprawie „Węzłowych założeń obronnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej” (nie ogłoszona).

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia.

Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju: *W. Jaruzelski*

Załącznik do uchwały Komitetu Obrony Kraju z dnia 21 lutego 1990 r. (poz. 66)

DOKTRYNA OBRONNA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Nadrzędnym celem Rzeczypospolitej Polskiej jest zagwarantowanie najżywniejszych interesów Narodu Polskiego — jego bezpieczeństwa, prawa do życia w pokoju, niepodległości i suwerenności państwa oraz całości i nienaruszalności jego terytorium.

Celowi temu jest podporządkowana funkcja obronna państwa, określona w jego doktrynie obronnej. Jest ona oficjalną wykładnią charakteru i skali możliwego zagrożenia bezpieczeństwa Polski oraz działań niezbędnych do skutecznego zapobiegania i przeciwstawienia się temu zagrożeniu.

Doktryna obronna Rzeczypospolitej Polskiej wynika z polskiej racji stanu. Uwzględnia moralny, demograficzny i gospodarczy potencjał państwa, a także geopolityczne i geostrategiczne położenie kraju. Czerpie doświadczenia z ponad tysiącletnich dziejów polskiej państwowości, z chlubnych tradycji wszystkich nurtów walki zbrojnej oraz formacji polskiego oręża. Mając na względzie obiektywny, historycznie i współcześnie uwarunkowany charakter interesów Narodu

Polskiego, bierze ona pod uwagę również aktualne ustalenia wspólnie uzgodnionej koalicyjnej doktryny obronnej.

I

Z miejsca Polski na kontynencie europejskim, ze wspólnych doświadczeń historycznych, z więzi cywilizacyjnych i kulturowych, z wymogów bezpieczeństwa narodowego wynika ścisły związek losów naszego kraju z sytuacją w Europie.

Na tym właśnie kontynencie istnieją nadal podziały i sprzeczności. Mimo zasadniczego postępu w stosunkach międzynarodowych nie został jeszcze w pełni przewyższony brak zaufania, zwłaszcza między sojuszem północnoatlantyckim i sojuszem warszawskim. W centralnej części kontynentu sytuacja krystalizować się może jeszcze przez dłuższy czas. Tu też są rozmieszczone najsilniejsze zgrupowania wojsk oraz arsenały ciągle doskonalonej broni jądrowej

i konwencjonalnej. Okoliczności te nie pozwalają definitywnie wykluczyć ryzyka konfliktu zbrojnego w Europie i rzutu ją na jego możliwy charakter.

Ewentualny konflikt mógłby ogarnąć całą Europę lub jej część — miałby charakter międzykoalicyjny. Mógłby też wywołać reperkusje w skali światowej. Może być poprzedzony okresem napięcia międzynarodowego, ale też rozpocząć się z zaskoczenia. Cechowałby go rozwój trudnych do opanowania wydarzeń. Istniałaby groźba przeobrażenia się go w konflikt z ograniczonym lub nieograniczonym użyciem broni jądrowej. Nie można również całkowicie wykluczyć możliwości użycia tej broni i innych środków masowego rażenia już na początku działań wojennych.

Obszarem decydujących zmagani w każdym wypadku byłaby Europa Środkowa, a Polska jako strategiczny obszar tranzytu oraz rozmieszczenia drugich rzutów i odwodów — nawet niezależnie od jej woli — zostałaby wciągnięta w orbitę wojny. Z tego względu każda wojna w Europie groziłaby wyniszczeniem polskiego społeczeństwa, gospodarki i kultury.

II

Doktryna obronna Rzeczypospolitej Polskiej jest funkcją polityki bezpieczeństwa narodowego.

Uwzględnia ona pozytywne tendencje w sytuacji politycznej Europy, proces demokratyzacji stosunków międzynarodowych oraz rodzące się nowe formy współpracy między wszystkimi narodami i państwami.

Polityka ta zmierza do zbudowania wzajemnego zaufania, do tworzenia atmosfery sprzyjającej współpracy we wszystkich dziedzinach, do dalszych pozytywnych przewarżościowań w sytuacji polityczno-militarnej w Europie.

Fundamentem polskiej doktryny obronnej jest zabezpieczenie integralności terytorialnej kraju. Rzeczpospolita Polska uznaje niezmiennosc i nienaruszalność swych obecnych granic za istotną przesłankę pokoju na kontynencie europejskim. Kwestionowanie trwałości i stałości zachodniej granicy Polski jest podważaniem istotnego składnika porządku europejskiego.

Podstawę bezpieczeństwa Narodu Polskiego stanowią jego Siły Zbrojne, odpowiednio przygotowane do obrony organizm państwowy oraz świadome potrzeb obronnych społeczeństwo. Ważnym elementem tego bezpieczeństwa są nadal dwu- i wielostronne sojusze Polski oraz jej przynależność do Układu Warszawskiego, aczkolwiek ich rola może się zmieniać w miarę budowy nowego, ogólnoeuropejskiego systemu bezpieczeństwa.

Do przeciwstawienia się ewentualnej agresji militarnej przygotowany jest system obronny państwa, który obejmuje dziedziny: polityczno-społeczną, administracyjno-gospodarczą, militarną, ochrony państwa oraz obrony cywilnej.

W kształtowaniu obronności Polski obowiązuje zasada uspołecznienia polityki obronnej. Oznacza ona z jednej strony tworzenie właściwego klimatu dla spraw obronności kraju, pogłębianie obywatelskiego poczucia odpowiedzialności za jej stan, a z drugiej — zapewnienie oddziaływania społeczeństwa na prowadzenie tej polityki przez organy władzy.

Obronność Polski ma charakter narodowy i powszechny. Obrona Ojczyzny jest obowiązkiem wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej. Jej organizowanie, przygotowanie obywateli i mienia narodowego na wypadek ewentualnej wojny oraz wykonywanie innych zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony należy do wszystkich organów władzy i administracji państwowej oraz samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych i organizacji społecznych.

III

Rzeczpospolita Polska uznaje ścisły związek bezpieczeństwa narodowego z bezpieczeństwem międzynarodowym.

Stąd wynika konieczność wzajemnie korzystnego uczestnictwa w procesach międzynarodowych, szczególnie tych, które zachodzą w Europie lub jej dotyczą, i wywierania na nie wpływu.

Umacnianie trwałości pokoju oraz zapobieganie wojnie jest podstawowym celem polityki zagranicznej państwa polskiego. Konflikty międzynarodowe i sytuacje kryzysowe powinny być rozwiązywane wyłącznie środkami pokojowymi.

W swych założeniach obronnych Polska kieruje się zasadą pokojowego współistnienia wszystkich państw i narodów. Przestrzega norm prawa międzynarodowego.

Stosując swą doktrynę obronną, Polska kładzie szczególny nacisk na zasady suwerenności, nienaruszalności granic, nieingerencji w sprawy wewnętrzne i wypełniania przyjętych zobowiązań, łącznie z przestrzeganiem prawa konfliktów zbrojnych i jego norm humanitarnych.

Za ważne elementy systemu bezpieczeństwa Polska uznaje Kartę Narodów Zjednoczonych oraz inne umowy międzynarodowe. Polska respektuje Akt Końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

Stosownie do Karty Narodów Zjednoczonych Polska wyrzeka się użycia siły lub groźby jej użycia w stosunkach międzynarodowych. W żadnych okolicznościach nie rozpocznie ona działań wojennych przeciwko innemu państwu lub sojuszowi państw oraz nie weźmie udziału w wojnie, jeżeli sama lub jej sojusznicy nie staną się obiektem zbrojnej napaści.

W razie agresji — zgodnie z art. 51 Karty Narodów Zjednoczonych — zastosuje takie siły i środki, jakie w konkretnej sytuacji będzie uważać za niezbędne.

Uchwałę o stanie wojny może podjąć Sejm w sytuacji i na warunkach określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Gdy Sejm nie obraduje, o stanie wojny postanawia Prezydent.

Rzeczpospolita Polska nie wysuwa żadnych roszczeń terytorialnych i nie uważa żadnego państwa za swego wroga. Dąży do demilitaryzacji stosunków międzypaństwowych i pozbawienia ich treści ideologicznej, a także do pełnego i trwałego odprężenia politycznego i militarnego w Europie i na świecie.

Za ważny środek zapobiegania wojnie Polska uznaje stworzenie systemu wzajemnych gwarancji oraz zobowiązań wykluczających przeradzanie się różnego rodzaju konfliktów w wojnę. W przyszłości system ten powinien położyć kres wyścigowi zbrojeń oraz istnieniu przeciwstawnych sojuszy w Europie. U jego podstaw powinny leżeć — uznane za nadrzędne — zasady i wartości ogólnoludzkie.

Osiągnięcie tego celu, utrwalającego stabilność sytuacji na naszym kontynencie, wymaga stałego przystosowywania struktur militarnych do rzeczywistych potrzeb obronnych. Konieczne są także wyłącznie pokojowe, polityczne i prawne metody regulowania kwestii spornych i ukształtowanie niekonfrontacyjnego modelu zbiorowego bezpieczeństwa w Europie.

Wiąże się to z ograniczaniem budżetów wojskowych oraz z odpowiednim zmniejszaniem liczebności sił zbrojnych i nadaniem im jednoznacznie obronnego charakteru.

Polska opowiada się za większą jawnością działalności wojskowej oraz powściągliwym jej prowadzeniem. Uważa za uzasadnione utrzymywanie przez strony tylko takich sił zbrojnych, które zapewniłyby niezbędną wystarczalność obronną, nie mając jednocześnie możliwości dokonania nagłej napaści i prowadzenia operacji ofensywnych.

Opowiada się też za ewolucją doktryn wojennych wszystkich państw, która powinna doprowadzić do przekształcenia ich w doktryny o charakterze ściśle obronnym. Ewolucja ta powinna znaleźć praktyczny wyraz zarówno w wielkości sił zbrojnych i kształtowaniu ich struktur organizacyjnych, jak też w ich wyposażeniu i dyslokacji, w procesach rozwijania mobilizacyjnego, w koncepcjach użycia, a także w szkoleniu dowódców, sztabów i wojsk oraz wychowaniu żołnierzy. Istotnym miernikiem ewolucji doktryn może być wskaźnik zmniejszania wydatków wojskowych oraz produkcji zbrojeniowej.

Rzeczpospolita Polska wnosi i będzie wnosić wszechstronny wkład w osiąganie tych celów, aktywnie uczestnicząc w rokowaniach prowadzących do wzrostu wzajemnego zaufania, odprężenia i współpracy w Europie.

Polska występuje przeciwko wszelkim formom wyścigu zbrojeń, szczególnie w zakresie broni jądrowej i środków jej przenoszenia oraz najnowszych generacji broni konwencjonalnej. Opowiada się również za zlikwidowaniem zapasów broni masowego rażenia, ustanowieniem zakazu jej produkcji i stosowania. Jest przeciwna umieszczaniu jakichkolwiek rodzajów uzbrojenia w kosmosie.

Bezpieczeństwo narodowe umacnia polityka wewnętrzna Rzeczypospolitej Polskiej. Dostosowanie struktur i funkcjonowania państwa oraz gospodarki do współczesnych potrzeb rozwoju kraju oraz do procesów zachodzących w Europie i świecie uznaje ona za jeden z podstawowych czynników tego bezpieczeństwa.

Polityka wewnętrzna państwa uwzględnia wychowanie społeczeństwa w duchu pokoju, pogłębiania jego patriotycznej i obronnej świadomości, szacunku do wszystkich narodów oraz ich demokratycznych dróg rozwoju, jednoczenie Narodu Polskiego, wszystkich środowisk i grup społecznych wokół spraw nadrzędnych.

IV

Rzeczpospolita Polska buduje swoją moc obronną odpowiednio do potencjału ekonomicznego kraju, stosując przy tym zasadę łączenia celów i zadań obronnych z gospodarczymi.

Przedsięwzięcia te mają zapewniać niezbędny poziom produkcji obronnej i wykonywanie zadań mobilizacyjnych. Jednocześnie gospodarkę narodową przygotowuje się na wypadek wojny do zwiększenia wysiłku produkcyjnego oraz świadczenia usług na rzecz obrony kraju. W ramach tych przygotowań gromadzi się niezbędne rezerwy państwowe, w tym zapasy materiałowe i sprzęt, szczególnie surowce i materiały na potrzeby ludności, sił zbrojnych i zakładów produkcyjnych.

V

Podstawowym ogniwem systemu obronnego są odpowiednio wyposażone i szkolone Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej. Mają one ogólnonarodowy charakter. Dziełając tradycje walk narodowowyzwoleńczych i niepodległościowych służą narodowi.

Ich głównym zadaniem jest zagwarantowanie niepodległości i bezpieczeństwa narodu, suwerenności oraz nienaruszalności granic państwa polskiego. Stoją one na straży pokoju, a w razie agresji odpierają ją, prowadząc — samodzielnie lub w sojuszniczym współdziałaniu — operacje obronne.

Siły zbrojne organizuje się zgodnie z zasadą niezbędnej wystarczalności obronnej. Charakter ewentualnego zagrożenia militarnego sprawia, że zapewnienie obronności Polski wymaga harmonijnego kształtowania wszystkich rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk z zachowaniem priorytetu dla sił przewidzianych do wykonywania zadań obrony powietrznej, przeciwlotniczej, przeciwpancernej i przeciwdesantowej.

W Wojsku Polskim występują trzy rodzaje sił zbrojnych:
— wojska lądowe;
— wojska lotnicze i obrony powietrznej;
— marynarka wojenna.

Wojska lądowe, stanowiące trzon Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, są przeznaczone do odpierania — we współdziałaniu z pozostałymi rodzajami sił zbrojnych — uderzeń agresora i pozbawienia go możliwości dalszego prowadzenia działań wojennych.

Kształtowanie wojsk lądowych powinno zmierzać przede wszystkim do umocnienia obrony przeciwpancernej, przeciwlotniczej i przeciwdesantowej, a także zapewnienia odpowiedniego potencjału ogniowego i zdolności manewrowych, umożliwiających prowadzenie aktywnych działań obronnych samodzielnie lub w ramach koalicji.

Wojska lotnicze i obrony powietrznej stanowią rodzaj sił zbrojnych o najwyższym stopniu gotowości bojowej.

Ich głównym zadaniem jest zapewnienie — we współdziałaniu z sojuszniczymi wojskami obrony powietrznej — szczelności osłony obszaru Rzeczypospolitej Polskiej, a przede wszystkim niedopuszczenie do prowadzenia rozpoznania i wykonania przez przeciwnika uderzeń z powietrza na ważne rejony, obiekty, ludność cywilną i wojska. Powinny one być również gotowe do osłony i wsparcia walki wojsk lądowych i marynarki wojennej.

Przygotowanie tych wojsk powinno prowadzić do zagwarantowania skutecznego rozpoznania i niszczenia środków napadu powietrznego, w tym pocisków samosterujących, lecących na małej i bardzo małej wysokości.

W okresie pokoju wydzielone siły tych wojsk pełnią dyżury bojowe.

Marynarka wojenna jest przygotowana do udziału w operacjach obronnych na Morzu Bałtyckim, szczególnie do ochrony i obrony polskiego obszaru morskiego, a także wspierania wojsk lądowych w obronie wybrzeża morskiego Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdolność bojową sił marynarki wojennej należy zapewnić przez wyposażanie jej w niezbędne jednostki pływające o charakterze obronnym oraz odpowiednie szkolenie.

Duże znaczenie dla utrzymania zdolności bojowej poszczególnych rodzajów sił zbrojnych ma organizacja sprawnego dowodzenia oraz zabezpieczenia techniczno-specjalnego i tyłowego, prowadzonego siłami i środkami służb technicznych i kwatermistrzowskich, z wykorzystaniem wydzielanego potencjału gospodarki narodowej.

W okresie pokoju siły zbrojne utrzymuje się w określonym stopniu gotowości bojowej. Ich liczebność jest znacznie mniejsza niż w czasie wojny, lecz zapewnia możliwość szybkiego rozwinięcia mobilizacyjnego i operacyjnego.

Stan liczebny wojska w okresie pokoju, stopień ukompletowania związków taktycznych i oddziałów oraz system ich uzupełniania różnicuje się stosownie do zadań przewidywanych na czas wojny oraz możliwości ekonomicznych i demograficznych państwa.

Przejście sił zbrojnych ze struktury czasu pokojowego na strukturę czasu wojennego odbywa się przez ich mobilizacyjne rozwinięcie. Polega ono na planowym włączeniu do istniejących lub powstających jednostek wojskowych określonych rezerw osobowych, odpowiedniej liczby pojazdów samochodowych, maszyn, statków powietrznych i jednostek taboru pływającego oraz zapasów materiałowych gromadzonych w wojsku i gospodarce narodowej. W czasie pokoju obowiązuje zasada racjonalnego wykorzystania przez gospodarkę narodową środków przewidzianych dla sił zbrojnych na czas wojny.

Uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych jednostek wojskowych jest organizowane na zasadach terytorialności. W procesie tym — oprócz wojskowych ogniw dowodzenia i zarządzania — muszą uczestniczyć także określone organy administracji państwowej i samorządowe oraz inne jednostki organizacyjne.

Jednym z podstawowych czynników gwarantujących sprawność mobilizacyjnego rozwinięcia i zdolność bojową sił zbrojnych jest planowe przygotowanie odpowiednio wyszkolonych zasobów rezerw osobowych oraz racjonalne ich wykorzystanie do uzupełniania jednostek wojskowych.

Polskie siły zbrojne — dopóki z różnych przyczyn jest to konieczne — opierają się na systemie obowiązkowej służby wojskowej. Udział żołnierzy zawodowych w ich składzie będzie jednak systematycznie wzrastał.

VI

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej nie będą podejmować żadnych działań, które budziłyby uzasadniony niepokój innych państw o swoje bezpieczeństwo.

Nie leży w interesie Polski utrzymywanie sił zbrojnych poza granicami kraju. Jednak Wojsko Polskie, wcielając w życie pokojową politykę państwa, uczestniczy w działaniach sił Organizacji Narodów Zjednoczonych i innych podobnych przedsięwzięciach, mających na celu zapewnienie pokoju w różnych regionach świata, zgodnie z prawem międzynarodowym. Szeroki udział żołnierzy polskich w międzynarodowych misjach pokojowych jest świadectwem wysokiego prestiżu Wojska Polskiego.

Zwierzchnikiem sił zbrojnych jest Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na okres wojny mianuje Sejm.

Na wypadek wojny z Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wydziela się odpowiednie zgrupowanie operacyjne, pozostające pod narodowym dowództwem i działające w składzie Zjednoczonych Sił Zbrojnych Państw-Stron Układu Warszawskiego. Władze Rzeczypospolitej Polskiej — reprezentowane w organach dowodzenia Zjednoczonych Sił Zbrojnych przez przedstawicieli Wojska Polskiego — zachowują wpływ na decyzje dotyczące użycia tego zgrupowania zgodnie z interesami narodowymi.

VII

Efektywność przygotowań obronnych w czasie pokoju i pomyślne wykonanie zadań w okresie zagrożenia i wojny w znacznym stopniu zależą od stanu ochrony państwa.

Jego podstawą jest przestrzeganie prawa przez organy państwowe i inne jednostki organizacyjne oraz organizacje społeczne, a także skuteczne zapobieganie działaniom godzącym w funkcjonowanie systemu obronnego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wyspecjalizowane organy służby ochrony państwa, ściśle współdziałając w sferze obronności z innymi organami państwowymi, uczestniczą w przedsięwzięciach związanych z przeciwstawieniem się zagrożeniu zewnętrznemu i zapewniającym przejście państwa, w tym Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, ze stanu pokojowego na wojenny.

VIII

Istotnym i niezbędnym składnikiem obronności kraju jest obrona cywilna. Przygotowuje się ją do działań zarówno w czasie pokoju, jak i ewentualnej wojny.

W okresie pokoju organy kierowania oraz siły i środki obrony cywilnej biorą udział w ochronie ludności i środowiska naturalnego przed nagłymi i rozległymi zagrożeniami, powstałymi w wyniku działania sił przyrody lub awarii obiektów technicznych, szczególnie przed tymi, które powodują skażenia promieniotwórcze lub skażenia toksycznymi środkami przemysłowymi oraz katastrofalne pożary i zatopienia.

Diżurnujący w czasie pokoju system wczesnego ostrzegania ludności o zagrożeniach tworzą podsystemy rozpoznania, ostrzegania i alarmowania, utrzymywane w ciągłej dyspozycyjności.

Stopień gotowości obrony cywilnej do udziału w ochronie ludności i środowiska naturalnego w czasie pokoju stanowi miernik przygotowania jej do wykonania zadań w okresie wojny.

W razie wojny obrona cywilna ma na celu ochronę ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej i dóbr kultury oraz ratowanie poszkodowanych i udzielanie im pomocy. Służy temu przygotowanie systemu rozpoznania, ostrzegania i alarmowania, budowli ochronnych i ukryć, ewakuacji ludności z rejonów najbardziej zagrożonych działaniami wojennymi, wyposażanie w środki ochrony przed skażeniami oraz ratowanie poszkodowanych.

Obrona cywilna opiera się na skoordynowanym działaniu organizowanych w tym celu sił i środków wszystkich resortów, terenowych organów administracji państwowej, samorządowych oraz innych jednostek organizacyjnych, a także na powszechnym zaangażowaniu obronnym całego społeczeństwa.

Sprawność działania organów kierowania oraz sił obrony cywilnej na wszystkich szczeblach organizacyjnych zapewnia się dzięki szkoleniu specjalistycznemu w systemie edukacji narodowej, w wyspecjalizowanych ośrodkach, w terenowych jednostkach administracji państwowej i zakładach pracy.

IX

Zadania dla poszczególnych ogniw władzy i administracji państwowej, wynikające z doktryny obronnej Rzeczypospolitej Polskiej, określają organy konstytucyjnie właściwe w sprawach obronności i bezpieczeństwa państwa.